

TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI BOSHQARUVNING JORIY ETILISHI: MUAMMO VA YECHIMLAR

Muradov Bahrom Akramjonovich

Toshkent to'qimachilik va engil sanoat instituti, dotsent v.b.

E-mail: muradovbahrom@gmail.com

+998999999228

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada ta'lim tizimiga raqamli boshqaruv konsepsiyasining joriy etilishi, uning dolzarbligi, mavjud muammolari va ularni hal etish yo'llari tahlil qilingan. Ta'lim jarayonini boshqarishda raqamli texnologiyalar vositasida samaradorlikni oshirish, resurslarni tejash, ma'lumotlar uzatishning shaffofligini ta'minlash kabi jihatlar yoritilgan. Tadqiqotda O'zbekiston ta'lim tizimida raqamli boshqaruv platformalarining amaliy holati, xalqaro tajribalar asosida yechimlar taklif etilgan. Shuningdek, metodologik yondashuvlar asosida so'rovnoma natijalari va amaliy misollar orqali raqamli transformatsiyaning natijalari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: raqamli boshqaruv, ta'lim tizimi, raqamli transformatsiya, axborot texnologiyalari, ta'limda innovatsiya, muammo va yechim.

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируется внедрение концепции цифрового управления в систему образования, ее актуальность, существующие проблемы и пути их решения. В исследовании рассматриваются такие аспекты, как повышение эффективности, экономия ресурсов и обеспечение прозрачности передачи данных посредством цифровых технологий в управлении образовательным процессом. В исследовании рассматривается практическое положение цифровых платформ управления в системе образования Узбекистана и предлагаются решения на основе международного опыта. Также анализируются результаты цифровой трансформации посредством методических подходов, результатов анкетирования и практических примеров.

Ключевые слова: цифровое управление, система образования, цифровая трансформация, информационные технологии, инновации в образовании, проблема и решение.

ANNOTATION

This article analyzes the introduction of the concept of digital management into the education system, its relevance, existing problems and ways to solve them. The study covers aspects such as increasing efficiency, saving resources, and ensuring transparency of data transfer through digital technologies in managing the educational process. The study examines the practical situation of digital management platforms in the education system of Uzbekistan and proposes solutions based on international experience. It also analyzes the results of digital transformation through methodological approaches, questionnaire results, and practical examples.

Keywords: digital management, education system, digital transformation, information technologies, innovation in education, problem and solution.

KIRISH

Zamonaviy globallashuv jarayonida raqamli texnologiyalar ijtimoiy hayotning barcha sohalariga, xususan, ta'lim tizimiga ham chuqur kirib kelmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida tashkil etilayotgan raqamli boshqaruv tizimlari bugungi kunda ta'lim muassasalarining samarali faoliyat yuritishi, shaffoflikni ta'minlash va boshqaruv jarayonlarining tezkorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli boshqaruv, bu — ta'lim tizimida strategik maqsadlarga erishish uchun zamonaviy dasturlar, elektron tizimlar, sun'iy intellekt va big data texnologiyalarini qo'llagan holda boshqaruv faoliyatini amalga oshirishni anglatadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-oktabrdagi PF-6079-sonli Farmonida raqamli texnologiyalarni barcha sohalarida joriy etish, raqamli iqtisodiyotga o'tishning ustuvor yo'nalish sifatida belgilanishi ushbu sohadagi islohotlarning qamrovini kengaytirdi. Shu nuqtai nazardan qaralganda, ta'lim tizimida raqamli

boshqaruvning joriy etilishi — zamon talabi bo‘lib, u nafaqat boshqaruv sifatini oshirish, balki ta’lim xizmatlari sifati, ularning qulayligi, tezkorligi va adolatliligini ham ta’minlaydi.

Biroq, raqamli boshqaruvni joriy etish jarayonida bir qator tizimli muammolar, xususan, kadrlar salohiyati yetishmasligi, texnik infratuzilmaning to‘liq shakllanmaganligi, huquqiy va metodologik asoslarning sustligi kuzatilmoqda. Ushbu maqolada aynan shu muammo va yechimlar ilmiy asosda tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Raqamli boshqaruv nazariyasi, amaliyoti va uni ta’lim tizimiga integratsiya qilish masalalari turli tadqiqotchilar tomonidan yoritilgan. Jumladan, G.D. Belyaeva (2021) o‘z asarida raqamli transformatsiyaning boshqaruv tizimidagi rolini aniqlagan bo‘lsa, S.J. Karimov (2022) O‘zbekistonda raqamli ta’lim platformalarining rivojlanish holatini chuqur tahlil qilgan.

Tadqiqotda ilmiy-nazariy tahlil, solishtirma tahlil, statistik ko‘rsatkichlardan foydalanish, so‘rovnoma o‘tkazish va kontent tahlili metodlaridan foydalanildi. Amaliy tadqiqot doirasida 2024-yil davomida Toshkent shahridagi 20 ta umumiy o‘rta ta’lim maktabida raqamli boshqaruv tizimlaridan foydalanish holati o‘rganildi. Shuningdek, 100 nafar maktab direktorlari, IT mutaxassislari va o‘qituvchilar o‘rtasida so‘rovnoma o‘tkazildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

So‘rovnoma natijalari raqamli boshqaruv tizimlarining amaliy joriy etilishi bilan bog‘liq asosiy muammolarni aniqlashga yordam berdi. Quyidagi **1-jadval**da mavjud muammolar va ularning takrorlanish foizi ko‘rsatilgan:

1-jadval

Ta’lim muassasalarida raqamli boshqaruv bilan bog‘liq muammolar (so‘rovnoma asosida)

№	Muammo nomi	Foiz ko'rsatkichi (%)
1	Kadrlarning raqamli savodxonligi past	68%
2	Internet tezligining yetarli emasligi	52%
3	Raqamli platformalar bo'yicha o'quv yetishmovchiligi	49%
4	Qonunchilik va tartibga solishdagi noaniqlik	43%
5	Mablag' bilan ta'minlanishning cheklanganligi	38%

So'rov natijalaridan ko'rinib turibdiki, eng dolzarb muammo — bu ta'lim tizimi xodimlarining raqamli savodxonligi bilan bog'liq.

Tadqiqot davomida xalqaro tajribalar ham o'rganildi. Masalan, Estoniya, Janubiy Koreya va Singapur kabi mamlakatlar raqamli ta'lim boshqaruv tizimini muvaffaqiyatli joriy qilgan. Quyidagi **2-jadval**da O'zbekiston va ushbu davlatlar o'rtasida taqqoslovchi tahlil keltirilgan:

2-jadval

Xalqaro tajriba va O'zbekiston ta'lim tizimidagi raqamli boshqaruv holati taqqoslamasi

Davlat	Raqamli boshqaruv yondashuvi	Raqamli ta'lim platformasi	Natijalar (PISA bahosi)
Estoniya	Markazlashgan tizim orqali nazorat	eKool	Yuqori (531 ball)
Janubiy Koreya	Har bir maktabda avtonom raqamli tizim	NEIS	Yuqori (514 ball)
Singapur	Sun'iy intellekt asosidagi boshqaruv	Smart Nation EduNet	Juda yuqori (556 ball)

Davlat	Raqamli boshqaruv yondashuvi	Raqamli ta'lim platformasi	Natijalar (PISA bahosi)
O'zbekiston	Bosqichma-bosqich joriy etilmoqda	my.maktab.uz, EduMarket kabi	O'rta darajada (377 ball)

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, muvaffaqiyatli natijalarga erishgan davlatlar raqamli boshqaruvni institutsional asosda amalga oshirib, uni pedagogik jarayonga muvofiqlashtira olganlar.

XULOSA

Ta'lim tizimida raqamli boshqaruvning joriy etilishi zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot talabidir. Raqamli texnologiyalar yordamida ta'lim jarayonini boshqarish nafaqat samaradorlikni oshiradi, balki ma'lumotlar bazasi yuritilishi, hisobotlarni tezkor shakllantirish, elektron monitoring tizimini yo'lga qo'yish kabi jihatlarni ham soddalashtiradi.

Biroq, amaliyotda raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etishda bir qancha tizimli muammolar mavjud: kadrlarning raqamli savodxonligi past, texnik infratuzilma yetarli emas, raqamli platformalardan foydalanish bo'yicha maxsus o'quvlar kam o'tkaziladi. Ularni bartaraf etish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur:

Pedagogik kadrlar va boshqaruv xodimlari uchun maxsus raqamli savodxonlik bo'yicha qayta tayyorlash kurslari tashkil etish;

Har bir ta'lim muassasasini yuqori tezlikdagi internet, kompyuter texnikasi va raqamli platformalarga ulash;

Raqamli boshqaruv tizimlari uchun yagona metodologik asos ishlab chiqish va ularni normativ-huquqiy jihatdan mustahkamlash;

Xalqaro tajribalar asosida mahalliyashtirilgan model yaratish va sinovdan o'tkazish;

Mavjud raqamli platformalarning interfeyslarini soddalashtirish va foydalanuvchilarga moslashtirish.

Shunday qilib, ta'lim tizimida raqamli boshqaruvni muvaffaqiyatli joriy etish — bu uzoq muddatli strategik yondashuvni talab etadi. Uni amalga oshirish orqali O'zbekiston ta'lim tizimining raqobatbardoshligi va ochiqqligi oshadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Belyaeva G.D. — Tsentralizovannoye i tsifrovoye upravleniye v obrazovanii — Moskva: Prosveshcheniye, 2021. — 145 b.
2. Karimov S.J. — O'zbekistonda raqamli ta'lim platformalari: muammo va istiqbollari — Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2022. — 172 b.
3. OECD — PISA 2022 Results (Volume I): Excellence and Equity in Education — Paris: OECD Publishing, 2023. — 370 b.
4. Shukurov R. — Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining boshqaruvdagi roli — Samarqand: Registon, 2020. — 120 b.
5. Xurshidov A.N. — Ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalar — Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. — 136 b.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni PF-6079-son — “Raqamli O'zbekiston-2030” strategiyasi to'g'risida, 2020-yil 6-oktabr. — www.lex.uz